

प्रवेशः – गृहपाठः १८ उत्तराणि
Pravesha – Homework 18 Solution

I इतरवचनद्वयं लिखत ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
1)	पठितवान्	पठितवन्तौ	पठितवन्तः
2)	हसितवती	हसितवत्यौ	हसितवत्यः
3)	पीतवती	पीतवत्यौ	पीतवत्यः
4)	क्रीडितवान्	क्रीडितवन्तौ	क्रीडितवन्तः
5)	स्थितवान्	स्थितवन्तौ	स्थितवन्तः
6)	गतवान्	गतवन्तौ	गतवन्तः
7)	स्पृष्टवान्	स्पृष्टवन्तौ	स्पृष्टवन्तः
8)	खादितवती	खादितवत्यौ	खादितवत्यः
9)	उक्तवती	उक्तवत्यौ	उक्तवत्यः
10)	शिक्षितवती	शिक्षितवत्यौ	शिक्षितवत्यः

II क्तवतु-प्रत्यान्ते परिवर्तयत ।

1) गच्छति	(पु.)	- गतवान्
2) नमतः	(स्त्री.)	- नतवत्यौ
3) यच्छन्ति / ददति	(पु.)	- दत्तवन्तः
4) पश्यसि	(स्त्री.)	- दृष्टवती
5) नयथः	(पु.)	- नीतवन्तौ
6) पिबथ	(पु.)	- पीतवन्तः
7) करोमि	(स्त्री.)	- कृतवती
8) तिष्ठावः	(स्त्री.)	- स्थितवत्यौ
9) हरामः	(पु.)	- हतवन्तः
10) धरति	(स्त्री.)	- धृतवती
11) स्मरतः	(पु.)	- स्मृतवन्तौ
12) पृच्छन्ति	(पु.)	- पृष्टवन्तः
13) क्रीणासि	(स्त्री.)	- क्रीतवती
14) गृह्णाति	(नपुं.)	- गृहीतवत्
15) जानामि	(पु.)	- ज्ञातवान्
16) त्यजन्ति	(स्त्री.)	- त्यक्तवत्यः
17) पचथः	(पु.)	- पक्ववन्तः
18) शक्नोति	(नपुं.)	- शक्तवत्
19) कथयन्ति	(स्त्री.)	- कथितवत्यः
20) प्रविशामः	(पु.)	- प्रविष्टवन्तः

III वाक्यानि क्तवतु-प्रत्यान्ते परिवर्तयत ।

- 1) रामः विद्यालयं गतवान् । (गच्छति)
- 2) जननी पुत्रं ताडितवती । (ताडयति)
- 3) जनाः नृपं उदितवन्तः । (वदति)
- 4) अहं तत्र क्रीडितवान् । (क्रीडति) (पु.)
- 5) वयं जनकं दृष्टवत्यः । (पश्यति) (स्त्री.)
- 6) रावणः अनुजं त्यक्तवान् । (त्यजति)
- 7) राक्षसाः देवान् पीडितवन्तः । (पीडयति)
- 8) गोपालः वृषभं पालितवान् । (पालयति)
- 9) बालः पुष्पं स्पृष्टवान् । (स्पृशति)
- 10) पुत्री जननीं स्मृतवती । (स्मरति)
- 11) यूयं परीक्षां दत्तवत्यः । (यच्छति) (स्त्री.)
- 12) वनिताः आभरणानि धृतवत्यः । (धरति)
- 13) मार्जारः मूषकं खादितवान् । (खादति)
- 14) सिंहः गजं मारितवान् । (मारयति)
- 15) व्याधः मृगं नीतवान् । (नयति)

IV वाक्यानि एकवचने परिवर्तयत ।

- 1) वानराः फलं खादितवन्तः ।
वानरः फलं खादितवान् ।
- 2) अध्यापकाः ताडितवन्तः ।
अध्यापकः ताडितवान् ।
- 3) वयं पत्रं प्रेषितवत्यः ।
अहं पत्रं प्रेषितवती ।
- 4) यूयं पाठं लिखितवन्ति ।
त्वं पाठं लिखितवत् ।
- 5) ललनाः गीतं गीतवत्यः ।
ललना गीतं गीतवती ।
- 6) ते वाक्यम् उक्तवन्तः ।
सः वाक्यम् उक्तवान् ।
- 7) वयं कथां श्रुतवन्तः ।
अहं कथां श्रुतवान् ।
- 8) यूयं चलच्चित्रं दृष्टवन्तः ।
त्वं चलच्चित्रं दृष्टवान् ।
- 9) ताः चित्रं रचितवत्यः ।
सा चित्रं रचितवती ।
- 10) वृद्धाः क्षीरं पीतवन्तः ।
वृद्धः क्षीरं पीतवान् ।

V क्तवतु-प्रत्यान्ते परिवर्तयत ।

कश्चन व्याधः अस्ति । सः अतीव दुष्टः निष्करुणः च एकदा सः वनं गतवान् । तत्र जालं प्रसारितवान् । एका कपोती जाले पतितवती । व्याधः कपोतीं पञ्जरे स्थापितवान्, अग्रे गतवान् च । तदा वृष्टिः आरब्धा । भीतः व्याधः आश्रयम् अन्विष्टवान् । एकस्य महावृक्षस्य अधः आगतवान् । सः वृक्षम् उद्दिश्य - भोः अत्र यः वसति, तं प्रति शरणागतः अस्मि । मां रक्षतु " इति कथितवान् । तत्र वृक्षे एकः कपोतः आसीत् । कपोतः व्याधस्य पञ्जरे स्थितां पत्नीं दृष्टवान् । तदा सा कपोती पतिम् उद्दिश्य उदितवान् - "एषः व्याधः शीतार्तः, क्षुधार्तः अस्माकं गृहम् आगतः अस्ति । एतस्य सत्कारं करोतु " इति । " पत्न्याः वचनं कपोतः अङ्गीकृतवान् । सः अङ्गारकम् आनीतवान् । अग्निं ज्वालितवान् । व्याधं वदति "भोः ! व्याध ! शीतबाधां दूरीकरोतु " इति । अनन्तरं कपोतः चिन्तितवान् - " व्याधः क्षुधार्तः । तस्मै दातुं गृहे आहारः नास्ति । किं करोमि ?" इति । कपोतः व्याधं उदितवान् - " अतिथिमहाशय ! आहारं ददामि । कृपया स्वीकरोतु " इति । ततः कपोतः व्याधस्य आहारार्थम् अग्निं प्रविष्टवान् । कपोतस्य त्यागं दृष्ट्वा व्याधः लज्जाम् अनुभूतवान् । कपोतीं बन्धनात् मुक्तवान् । कपोती अपि पतिविरहदुःखेन अग्निं प्रविष्टवान् । इत्थं कपोती - कपोतयोः त्यागं दृष्ट्वा व्याधः दुःखेन अश्रूणि स्नावयति ।

VI कति उपसर्गाः सन्ति ? ते के?

२२ उपसर्गाः सन्ति ।

प्र, प्रति, परा, परि, अपि, अति, अधि, अभि, अनु, अप, अव,
वि, नि, सु, निर, निस्, दुस्, उत्, उप, आङ्, सम्

VII अधोलिखितेषु शब्देषु उपसर्गं पृथक्कुरुत ।

उदाहरणम् - उपविशति = उप + विशति

1) प्रत्यगच्छत्	= प्रति + अगच्छत्
2) परिहरति	= परि + हरति
3) प्रभवति	= प्र + भवति
4) निर्गच्छ	= निर् + गच्छ
5) उपदिशति	= उप + दिशति
6) निवर्तते	= निर् + वर्तते
7) अभ्यूहते	= अभि + ऊहते
8) आलोकते	= आ + लोकते
9) उत्प्रेक्षते	= उत् + प्रेक्षते
10) उपाहरत्	= उप + अहरत्
11) उल्लङ्घते	= उत् + लङ्घते
12) प्रत्यागच्छति	= प्रति + आ + गच्छति

VIII पदानि उपयज्य वाक्यानि रचयत ।

- 1) प्रवर्तते – कार्यक्रमः अधुना प्रवर्तते ।
- 2) प्रणयति – व्यासः महाभारतं प्रणयति ।
- 3) आगच्छथ – यूयम् निश्चयेन आगच्छथ ।
- 4) प्रतिष्ठते – जनकः प्रतिष्ठते ।
- 5) विहरन्ति – सर्वे चन्द्रिकायां विहरन्ति ।
- 6) संहरति – कृष्णः कंसं संहरति ।
- 7) परिणयति – सीता रामं परिणयति ।
- 8) उद्गच्छति – धूलिः उद्गच्छति ।
- 9) सङ्गच्छते – वचनं सङ्गच्छते ।
- 10) परिहरसि – त्वं संशयं परिहरसि ।